

บทที่ 6

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาแบบแผนพฤติกรรมของ ไก่ป่าคุ้มครองในสภาพกรงเลี้ยงและการดำรงชีวิตของไก่ป่าในสภาพธรรมชาติ สรุปได้ดังนี้

ก. พฤติกรรมทั่วไป

1. พฤติกรรมการเคลื่อนที่

การเดิน พบเกือบตลอดทั้งวัน แต่ความถี่ของพฤติกรรมจะสูงขึ้น เมื่อมีไก่ป่าเดินเลียบกรง หรือมีสิ่งรบกวนและมีพฤติกรรมก้าวร้าวเกิดขึ้นภายในกรง

การกระโดด เป็นการกระโดดขึ้นคอน ลงคอนหรือกระโดดจากคอนหนึ่งไปยังอีกคอนหนึ่ง ไก่ป่าจะกระโดดก่อนบินเสมอ

การบิน เกิดขึ้นเนื่องจากการกระโดด พบ ไม่บ่อยนัก การบินของไก่ป่าเป็นการบินในระยะสั้นๆ ไก่จะบินขึ้นคอน ลงคอน หรือบินขึ้นนอนบนกิ่งไม้สูงๆ ในเวลากลางคืน

2. พฤติกรรมเกี่ยวกับการกินอาหารและการขับถ่าย

การกินอาหาร แบ่งเป็น 3 ลักษณะคือ

- การจิกกินเมล็ดข้าวเปลือกในราง ไม้ที่ละเมล็ด
- การจิกกินผักและผลไม้ในถาด
- การคุ้ยเขี่ยหากินอาหาร พบในธรรมชาติมากกว่าในกรงเลี้ยง อาหารที่กิน ได้แก่

เมล็ดพืช ปลวกและแมลงต่างๆ

การกินน้ำ เกิดขึ้นหลังจากกินอาหาร และในช่วงที่อากาศร้อนมากๆ ความถี่ของพฤติกรรมนี้จะสูง

การคุ้ยเขี่ย มักเกิดขึ้นขณะกินอาหาร ไก่ป่าในธรรมชาติจะคุ้ยเขี่ยหากินตามพื้นดินไปเรื่อยๆ ซึ่งพบมากกว่าในกรงเลี้ยง

การขับถ่าย ไก่ป่าจะขับถ่ายไม่เป็นเวลา อาจเกิดในขณะที่กินอาหาร ขึ้นอยู่บนพื้นหรือขณะเกาะคอน ลักษณะของสิ่งขับถ่ายเป็นของแข็งกึ่งเหลว มีสีดำและขาวปนกันอยู่

3. พฤติกรรมการทำให้สบายตัวและการพักผ่อน

การใช้ขน ใกว่าจะใช้ขนหลังฝนตกใหม่ ๆ หรือในขณะที่พักผ่อน บริเวณที่ใช้ขนได้แก่ คอ ออก ท้อง หลัง ปีก ขาและหาง โดยมีรูปแบบการใช้ 2 ลักษณะคือ

- ใช้จอยปากกดลงบริเวณที่ใช้ในขณะนั้น
- ใช้จอยปากคาบและกรีดยนตั้งแต่โคนเส้นขนจนถึงปลาย พบบริเวณที่มีขนยาว ได้แก่ ขนหางและปีก

การสะบัดขน เป็นพฤติกรรมที่เกิดขณะ ใช้ขน เมื่อเปียกฝนหรือพอลุกขึ้นจากการคลุกฝุ่น

การเกาหน้า โดยใช้เท้าเกาบริเวณหน้า จงอยปากและท้ายทอย ขณะเกาหน้าจะหลับตาด้วย

การเหยียดปีกและขา ใกว่าจะเหยียดปีกและขาออกไปพร้อมๆ กัน หลังจากตื่นนอนหลับพักผ่อน ขึ้นหรือนั่งเป็นเวลานานๆ และในขณะที่ใช้ขนด้วย

การกระพือปีก เป็นการหุบและกางปีกอย่างรวดเร็วติดต่อกันหลายๆ ครั้ง ทำให้เกิดเสียงดังพริบ....พริบ....พริบ ใกว่าผู้มักกระพือปีกก่อนข้ามสมอ หรือเมื่อเสียดลักในขณะที่เดินบนคอน

การคลุกฝุ่น ในตอนบ่ายใกว่าจะคุ้ยดินให้เป็นแอ่ง แล้วลงไปนอนตะแคง ใช้เท้าข้างใดข้างหนึ่งคุ้ยดินขึ้นมาให้ค้างอยู่ตามลำตัว พอลุกขึ้นก็สะบัดขนให้ฝุ่นหลุดออก

การเกาะคอน ใกว่าจะบินขึ้นเกาะคอน และทำกิจกรรมต่างๆ ขณะเกาะคอน เช่น ใช้ขนเกาหน้า หลับ และเกาะคอนนอนในเวลาากลางคืน

การเขี่ยปาก พบพฤติกรรมนี้หลังจากที่ ใกว่ากินอาหารหรือกินน้ำเสร็จใหม่ ๆ โดยก้มลงเขี่ยปากกับพื้นหรือคอนไม้

การอาบแดด พบในธรรมชาติมากกว่าในกรงเลี้ยง ใกว่าจะนั่งหรือนอนอาบแดดไปเรื่อยๆ หากไม่มีสิ่งรบกวน พบพฤติกรรมนี้ขณะอยู่บนพื้นเท่านั้น ไม่พบขณะเกาะคอน

การหวาย มีลักษณะเหมือนการอ้าปากขึ้น แต่การหวาย ไม่มีเสียง

การยืนขาเดียว พบ 2 ลักษณะคือ

- ยกขาข้างใดข้างหนึ่งขึ้นชันไว้ได้ท้อง
- ขึ้นในลักษณะพักขา งอเข้าข้างใดข้างหนึ่ง

ขณะยืนขาเดียว อาจมีพฤติกรรมอื่นด้วย เช่น ใช้ขน เกาหน้าหรือหลับ เป็นต้น

การนั่ง มักเกิดขึ้นในเวลาบ่าย ใ้ป่าอาจนั่งนิ่งๆ อยู่บนพื้นหรือบนคอน ขณะนั่งอาจใช้ ขน กล้วย หรือนั่งอาบแดด ในธรรมชาติพบใ้ป่านั่งพักผ่อนอยู่ตามร่มไม้เป็นกลุ่มหรืออาจ นั่งอยู่ตัวเดียว

การนอน - กล้วย ในเวลากลางวันเป็นพักผ่อนชั่วขณะ อาจหลับตาหรือไม่หลับตาก็ได้ ส่วนในเวลากลางคืนใ้จะบินขึ้นเกาะคอนหรือกิ่งไม้นอน ยกเว้นตัวเมียที่เลี้ยงลูกอ่อนจะนอนบน พื้น ซึ่งการนอนในช่วงนี้เป็นการพักผ่อนที่ยาวนานตลอดทั้งคืน

ข. พฤติกรรมสังคม

1. การสื่อสาร ใ้ป่าจะใช้เสียงและท่าทางในการสื่อสารกัน การสื่อสารที่พบ ได้แก่

การขัน พบเฉพาะในใ้ตัวผู้ ใ้จะขันถี่มากในช่วงเช้าและช่วงเย็น โดยเฉพาะในช่วงฤดูผสมพันธุ์

เสียง call อื่นๆ ได้แก่ contact call ระหว่างแม่กับลูก food calling ระหว่างเพศผู้กับเพศเมีย alarm call เมื่อตกใจหรือมีสิ่งรบกวน และนอกจากนี้ใ้ป่ายังใช้ท่าทางประกอบเสียงร้องด้วย

2. การจัดอันดับสังคม โดยใช้การจิกหรือตีกัน เกิดเป็นระยะๆ เมื่อจัดอันดับสังคมแล้วพฤติกรรมก้าวร้าวจะลดลง ตัวผู้ที่มีลักษณะเด่นมักมีอันดับสังคมสูงกว่าตัวเมียและสูงกว่าเพศเดียวกันที่มีลักษณะค้อยกว่า

3. การตื่นตัวและระวังภัย ใ้ป่านักตื่นตกใจง่ายและมีการระวังภัยอยู่ตลอดเวลา เมื่อมีเสียงดังผิดปกติหรือเสียงร้องของนกตัวอื่น โดยจะหยุดแสดงพฤติกรรมอื่นๆ มองไปยังทิศทางของเสียงนั้น ถ้าสิ่งที่เป็นอันตรายเข้ามาใ้ป่าจะไปออกันที่มุมของกรงหรือหลบเข้าไปซ่อนในที่มืด

4. การก้าวร้าว เกิดขึ้นเรื่อยๆ แต่ไม่รุนแรง พบพฤติกรรมก้าวร้าวในรูป

- การขู่ ส่วนใหญ่เกิดระหว่างเพศเดียวกัน
- การไล่
- การจิกตี พบในใ้ตัวผู้เมื่อมีความก้าวร้าวรุนแรง

ใ้ป่าในกรงเลี้ยงจะมีการก้าวร้าวสูงกว่าใ้ป่าในสภาพธรรมชาติ

5. การพักท่าย โดยการจิกขนบริเวณท้ายทอย คอหรือออกให้กันและกัน ระหว่างแม่กับลูก เพศผู้กับเพศเมีย

6. พฤติกรรมทางเพศ

การเกี้ยว พบพฤติกรรมนี้เกือบตลอดทั้งปี โดยตัวผู้เป็นฝ่ายแสดงการเกี้ยวและ ไม่มี การเลือกหรือเจาะจงว่าเป็นตัวเมียตัวใด พบในกรงเลี้ยงมากกว่าในสภาพธรรมชาติ

การผสมพันธุ์ จะเกิดขึ้นหลังการเกี้ยว บางครั้งเมื่อตัวผู้ display แล้วแต่ไม่มีการผสมพันธุ์ เพราะตัวเมียไม่สนใจและไม่ยอม

7. การสร้างรัง พฤติกรรมการสร้างรังพบได้ทั้งในสภาพกรงเลี้ยงและสภาพธรรมชาติ ตัวเมียจะเป็นฝ่ายสร้างรัง วัสดุที่ใช้สร้างรังได้แก่ ใบไม้แห้ง หญ้าแห้งหรือเศษวัสดุที่อยู่บริเวณนั้น ร่องรังและพบว่ามีขนอุยของไก่ปนอยู่ในรังด้วย

8. การวางไข่และกกไข่ ไก่จะวางไข่ในรังหนึ่งๆ ประมาณ 5-6 ฟอง ลักษณะรูปร่างของไข่กลมรี สีขาวนวล ผิวค่อนข้างหยาบ เมื่อวางไข่ครบ clutch ก็เริ่มฟัก ในขณะที่ฟักไข่ตัวเมียจะออกมากินน้ำและกินอาหารชั่วคราว แล้วกลับเข้าไปนั่งฟักไข่ต่อ จนไข่ฟักออกมาเป็นตัวใช้เวลาประมาณ 19-21 วัน ลูกไก่แรกเกิดมีขนอุยเต็มตัว เดินได้ทันที จะเดินตามและอยู่ใกล้ซิคแม่ตลอดเวลา

9. การเลี้ยงลูก ลูกไก่จะเดินตามแม่ไก่ออกหากิน แม่ไก่จะจิกเมล็ดข้าวให้ตกลงบนพื้นหรือจิกตรงตำแหน่งที่มีอาหาร แม่ไก่จะกกลูกในตอนกลางคืนหรือช่วงที่อากาศหนาวเย็นและจะหู่หรือเข้าโจมตีศัตรูที่เข้าใกล้เสมอ

ก. พฤติกรรมอื่นๆ

การผลัดขน ไก่ป่าจะผลัดขนในช่วงฤดูฝน ขนบางบริเวณจะหลุดร่วงไป สีขนไม่สดใส พอเข้าสู่ฤดูผสมพันธุ์ขนเริ่มงอกใหม่มีสีสดใส สวยงาม

จากการศึกษาพฤติกรรมของไก่ป่าในสภาพกรงเลี้ยงและในสภาพธรรมชาติ พบว่าแบบแผนของพฤติกรรมทั่วไปและพฤติกรรมสังคมไม่แตกต่างกันและมีรูปแบบที่แน่นอน แต่ความถี่ของพฤติกรรมจะแตกต่างกันออกไป และความถี่พฤติกรรมของไก่ป่าในกรงเลี้ยงแต่ละตัวก็ต่างกันด้วย ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับ เพศ วัช ขนาดของร่างกายที่แตกต่างกัน ตลอดจนสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปนั่นเอง

ข้อเสนอแนะ

การนำไก่ป่าหรือไก่ฟ้ามาเลี้ยงในกรงเลี้ยง สิ่งที่ต้องคำนึงถึงคือ การจัดสภาพกรงเลี้ยงให้เหมาะสมและมีสภาพคล้ายคลึงกับธรรมชาติที่เป็นแหล่งที่อยู่อาศัยมากที่สุด ซึ่งการจัดสภาพกรงเลี้ยงของสวนสัตว์นั้นค่อนข้างได้มาตรฐานแล้ว แต่ยังมีสิ่งที่ควรปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมอีกบ้างเล็กน้อย ได้แก่

การจัดสภาพกรงเลี้ยง เนื่องจากไก่ป่าเป็นนกที่ตื่นตกใจง่ายและมีความก้าวร้าวสูง ดังนั้นควรมีแผงกั้นรอบๆ กรงด้านล่าง เพื่อป้องกันการถูกรบกวนจากภายนอก ซึ่งอาจมีผลต่อการผสมพันธุ์และกระจายพันธุ์ได้ เช่น การเข้าเยี่ยมชมของนักท่องเที่ยวอยู่ตลอดเวลา การเดินและกรงของไก่ป่าในสภาพธรรมชาติ ส่งผลให้ไก่ป่าในกรงเลี้ยงเกิดความเครียด หรือในฤดูผสมพันธุ์ ตัวผู้มักเข้าไปเสียเวลาเดินและกรง อาจทำให้เปอร์เซ็นต์ไข่มีเชื้อน้อยลงก็เป็นได้ การมีแผงกั้นรอบๆ จะช่วยแก้ปัญหานี้ได้ อีกทั้งควรมีการดูแลสภาพกรงเลี้ยงให้สะอาดปราศจาก หมัด ไร ซึ่งจะไปทำลายสุขภาพของไก่ โดยเฉพาะถูกไก่แรกเกิดได้

การให้อาหารและน้ำ ควรมีการให้อาหารเสริม เช่น หนอนนก ไข่แมลงหรือปลวกแก่ไก่ป่าและไก่ฟ้าชนิดอื่นๆ บ้างเป็นครั้งคราว เพื่อเสริมสร้างโปรตีน การให้อาหารประเภทนี้อาจช่วยให้ไก่มีความเพลิดเพลินในการกินอาหาร ซึ่งจะช่วยลดความเครียดลงได้ และควรให้อาหารเช้ากว่าเวลาเดิมคือ อยู่ในช่วง 07.00 – 08.00 น. เพื่อป้องกันไม่ให้ไก่เกิดความเครียด ซึ่งอาจเกิดการจิกตีกันทำให้เกิดการบาดเจ็บได้ นอกจากนี้ที่ใส่น้ำควรวางโดยใช้อุ้งมือกรองให้สูงจากพื้นพอสมควร เพื่อป้องกันไก่คุ้ยเขี่ยดินหรือทรายกระเด็นลงไปใต้น้ำ ทำให้น้ำสกปรกเร็วกว่าปกติ ทางที่ดีควรใช้ภาชนะสำหรับใส่น้ำเลี้ยงไก่โดยเฉพาะหรือที่เรียกว่า ฟาวน์เทน ซึ่งใส่น้ำครั้งหนึ่งๆ กินได้หลายวัน โดยไม่ต้องเติมน้ำบ่อยๆ และควรทำความสะอาดภาชนะสัปดาห์ละ 1 – 2 ครั้ง